

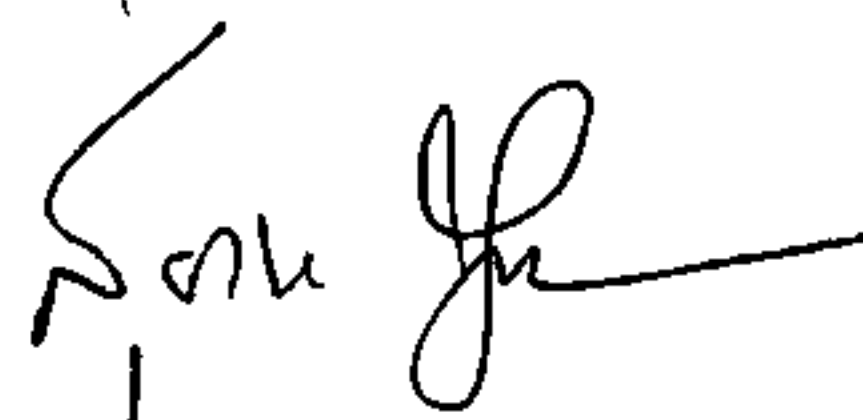
สาร

อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

เรียน ท่านผู้พิพากษา ท่านผู้พิพากษาสมทบ
และบุคลากรของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร

ด้วยเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ประธานแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา ได้มาตรวจราชการศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้ให้ข้อสังเกตในการปฏิบัติงานระหว่างแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกากับศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งผมเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร

จึงเรียนมาเพื่อทราบและใช้เป็นแนวปฏิบัติงานต่อไป

(นายสุภัทร อยู่ถนอม)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

๓ มิถุนายน ๒๕๕๗

คำกล่าวและข้อสังเกตในการปฏิบัติงานระหว่างแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา
กับศาลเยาวชนและครอบครัวกลางในการตรวจเยี่ยมราชการศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ของนางพฤษภา พนมยันตร์ ประธานแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา
เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เวลา ๙.๓๐-๑๒.๐๐ นาฬิกา

ด้วยท่านประธานศาลฎีกามีนโยบายประธานศาลฎีกาประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ว่าด้วยเรื่อง “อำนวยการยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล” นั้น แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศต้องร่วมมือกันในการนำนโยบายของประธานศาลฎีกาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่องค์กรอย่างแท้จริง ซึ่งในที่นี้มีการแบ่งภาระงานออกเป็น ๓ ด้านสำคัญ

- ๑) ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชน
- ๒) ด้านการพัฒนาบุคลากร และระบบงานของศาลยุติธรรม
- ๓) ด้านการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระดับสากล

๑) ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชน

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ นอกจากมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชนและครอบครัวแล้ว ยังให้ความสำคัญไปถึงผู้เสียหายในคดีอาญาโดยเฉพาะกรณีที่ศาลจะนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมทางกฎหมายอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจที่จะคุ้มครองประชาชนได้กว้างขวางขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีภาระรับผิดชอบที่สูงขึ้นเช่นกัน โดยบทบาทที่ทำหายยิ่งของศาลเยาวชนและครอบครัวในปัจจุบันคือ การพยายามรักษาดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และความสงบเรียบร้อยของสังคมซึ่งเป็นมิติที่ซับซ้อนและเปราะบางจึงจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะแม้คดีความที่มาสู่ศาลจะเป็นเพียงปัญหาระดับบุคคลหรือครอบครัว แต่การปฏิบัติงานของศาลเยาวชนและครอบครัวนี้เองที่จะส่งผล

ต่อไปถึงปัญหาระดับสังคมและระดับชาติ ทั้งนี้เพราะการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติอยู่ในภาวะความรับผิดชอบของศาลนี้

๒) ด้านการพัฒนาบุคลากร และระบบงานของศาลยุติธรรม

ด้วยภาระหน้าที่ของผู้พิพากษาและบุคลากรที่ทำงานในศาลเยาวชนและครอบครัวมีความหลากหลาย จึงอาจต้องมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย เพื่อที่ทุกท่านจะได้ใช้กฎหมายและปฏิบัติต่อคู่ความได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้คือ ความแม่นยำในการใช้ตัวบทกฎหมาย ซึ่งแม้พระราชบัญญัติฯ ฉบับใหม่จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ แต่กฎหมายฉบับใหม่ได้เปลี่ยนแปลงกฎหมายเดิมในหลายส่วน จึงทำให้ในปัจจุบันอาจมีปัญหาในการบังคับใช้อยู่ โดยในส่วนนี้ศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวมีข้อสังเกตในการปฏิบัติงานในส่วนสำคัญ ดังนี้

คดีอาญา

- ❖ การสอบถามเรื่องที่ปรึกษากฎหมาย เปลี่ยนแปลงหลักการจากกฎหมายเดิมมาตรา ๘๓ พรบ. จัดตั้งศาลเยาวชนฯ เป็นว่าหากจำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ศาลต้องตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่จำเลยทุกคดี และต้องเป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ผ่านการอบรมตามมาตรา ๑๒๑ ของพรบ. ศาลเยาวชนฯ
- ❖ การขอให้ส่งคดีให้ประธานศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจศาลตามมาตรา ๑๑ ของพรบ. ศาลเยาวชนฯ ซึ่งมีการเปลี่ยนหลักการเดิมที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาการยื่นคำร้องขอเป็นว่าคู่ความอาจยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลฎีกามีคำวินิจฉัยเรื่องอำนาจศาลก่อนวันสืบพยาน หรือกรณีที่ศาลเห็นเองก็ต้องกระทำก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น
- ❖ ในคดีที่ไม่มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา การดำเนินกระบวนการพิจารณาควรเป็นไปอย่างเป็นธรรมและรวดเร็วเพื่อที่เด็กและเยาวชนจะได้รับบริการแก้ไขฟื้นฟูอย่างรวดเร็วเช่นกัน ในการส่งฝึกอบรมหลังศาลมีคำพิพากษาตามกฎหมายใหม่ จะต้องระบุว่าให้ส่งไปที่ศูนย์ฝึกและอบรมไม่ใช่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- ❖ กรณีที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการฝึกอบรม ควรคำนวณเวลาที่จำเลยจะอายุครบ ๒๔ บริบูรณ์หรือไม่ประกอบด้วย ส่วนกรณีที่จะใช้ดุลพินิจส่งจำเลยไปจำคุกต่อหลังการฝึกอบรมตามมาตรา ๑๔๒ วรรคท้าย หากมีการกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมเป็นขั้นต่ำและขั้นสูง ควรระบุ

- ให้ชัดเจนว่าจะส่งจำเลยไปจำคุกต่ออีกเท่าใด ซึ่งขณะนี้ศาลฎีกาจะระบุให้ส่งไปจำคุกต่อเท่า
ระยะเวลาฝีกอบรมขั้นต่ำที่เหลือ เพราะเคยมีกรณีที่ศาลชั้นต้นส่งไปจำคุกต่อเท่าระยะเวลาจาก
โทษจำคุกเดิมหักด้วยระยะเวลาการฝีกอบรมที่จำเลยได้รับไปแล้วซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะถือว่าโทษ
จำคุกเปลี่ยนเป็นโทษฝีกอบรมแล้ว จะส่งไปจำคุกต่อเท่ากับระยะเวลาจำคุกที่เหลือไม่ได้
- ❖ ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ส่งจำเลยไปจำคุกที่เรือนจำตามมาตรา ๑๔๒ วรรคท้าย กรณีไม่ถึงเป็น
โทษจำคุกจริง แต่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการสำหรับเด็ก จึงไม่อาจนำโทษในคดีก่อนมาบวก
ได้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๕๗/๒๕๕๔
  - ❖ การส่งเด็กหรือเยาวชนไปรับโทษหรือฝีกอบรมตามคำพิพากษา กฎหมายใหม่ให้นำระยะเวลาที่
เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมหักออกจากระยะเวลาจำคุกหรือฝีกอบรมที่ศาลกำหนดด้วย
ตามพรบ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา ๘๓
  - ❖ การรับรองให้อุทธรณ์ ฎีกา ในคดีที่จำเลยรับสารภาพและไม่มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการ
ดำเนินคดีอาญา ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะทำคำพิพากษาควรพิจารณาอย่างรอบคอบว่าจะรับ
อุทธรณ์ที่เป็นการอุทธรณ์เฉพาะวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ เพราะการรับอุทธรณ์มา
อาจเป็นช่องทางให้จำเลยยื้อคดีให้ล่าช้าออกไปโดยไม่จำเป็น
  - ❖ การใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ กล่าวคือ ในคดีที่มีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือ
ประหารชีวิต ให้เปลี่ยนโทษดังกล่าวเป็นโทษจำคุก ๕๐ ปีด้วย กรณีที่จะเป็นปัญหาคือกรณี
ความผิดฐานพยายามฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๑๑/๒๕๕๓
  - ❖ การพิจารณากำหนดโทษควรพิจารณาลักษณะและพฤติการณ์แห่งคดีของจำเลยแต่ละคนเป็น
การเฉพาะตัวว่ามีความร้ายแรงเพียงใดประกอบด้วย และในคดีที่ร้ายแรงจริงๆ ก็ไม่ควรส่ง
จำเลยไปฝีกอบรมเพราะจะทำให้ไปอยู่ปะปนกับเด็กที่อยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขปรับเปลี่ยนนิสัยและ
ความประพฤติได้
  - ❖ กรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยตัวเด็กและเยาวชนไป ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ
เด็กและเยาวชน ตามมาตรา ๑๓๘ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันการกระทำความผิดแก่เด็กและ
เยาวชน แต่ทั้งนี้จะกำหนดเงื่อนไขได้เพียงไม่เกิน ๑ ปี และไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอายุ
ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์

คดีแพ่ง

- ❖ กรณีคู่ความเป็นบุคคลต่างสัญชาติ ต้องมีการนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายฯ
มาพิจารณาด้วย
- ❖ ในคดีที่เรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพจะได้รับการยกเว้นการเรียกเก็บค่าชั้นศาลและ
ค่าฤชาธรรมเนียมตามมาตรา ๑๕๕ พรบ.ศาลเยาวชนฯ

- ❖ คดีครอบครัวกับคดีเกี่ยวด้วยสิทธิในครอบครัวแตกต่างกัน หากเป็นคดีครอบครัว การอุทธรณ์ฎีกาต้องตรวจดูทุนทรัพย์เช่นเดียวกับคดีแพ่งทั่วไป
- ❖ การพิจารณาคดีในส่วนของคำร้องเช่น การไต่สวนขอคุ้มครองชั่วคราว หากเป็นไปได้ควรเป็นคดีเร่งรัดเพราะการพิจารณาคดีสาขาที่ล่าช้า ย่อมมีผลให้คดีหลักล่าช้าด้วยอย่างเลี่ยงไม่ได้
- ❖ ค่าอุปการะเลี้ยงดูในคดีที่มีผู้เยาว์หลายคน ควรระบุให้ชัดว่าบุตรแต่ละคนจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูคนละเท่าใด และกฎหมายใช้คำว่าบรรลุนิติภาวะ ก็ควรใช้คำตามกฎหมาย เพราะหากใช้ว่าอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ อาจมีปัญหากว่าหากผู้เยาว์แต่งงานและจดทะเบียนสมรสไปก่อนแล้ว จะเกิดปัญหาในการบังคับคดีขึ้น

๓) ด้านการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระดับสากล

ดังที่ทราบว่า ในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยจะเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ซึ่งในส่วนของศาลเยาวชนและครอบครัว อาจมีคดีความของชาวต่างชาติเข้ามาสู่การพิจารณาคดีของศาลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการสร้างฐานความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับครอบครัวของแต่ละประเทศ การจัดเตรียมอาคารสถานที่จึงควรมีป้ายภาษาอังกฤษตามหน่วยงานแต่ละส่วนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่ความที่เป็นชาวต่างชาติ และจัดเตรียมล่ามไว้ในการพิจารณาคดี หรือช่วยในการติดต่อทางธุรการเป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงล่วงหน้าทั้งสิ้น